

Araştırma

SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN MEZUNİYET SONRASI GELECEK PLANLARI: ANKARA, BAŞKENT VE HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Future Plans of the Social Work Students after Graduation: The Sample of Ankara, Başkent and Hacettepe Universities

Vedat IŞIKHAN*

Ercüment ERBAY**

Sinan AKÇAY***

Ahmet EGE***

*Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

**Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

***Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

ÖZET

Sosyal hizmet istihdam olanakları açısından ülkemizdeki birçok bölüme göre daha çok seçeneği olan bir meslektir. Sosyal hizmet bölümü mezunları kamuda, özel sektörde, sivil toplum örgütlerinde veya üniversitelerde çalışabilmektedir. Bununla birlikte sosyal hizmet bölümü mezunlarının büyük bir kısmının daha çok kamuda çalışmayı tercih ettiği bilinmekte olup gelecek planları da bu kurgu üzerinde şekillenmektedir. Diğer taraftan sosyal hizmet bölümlerinin ve mezunlarının sayısının giderek artması, lisansüstü eğitim fırsatının artması ve sosyal hizmet bölümlerinde akademisyen ihtiyacının giderek daha fazla hissedilir olmaya başlaması gibi gelişmelerin öğrencilerin gelecek planlarını nasıl etkilediği bilinmemektedir. Bu araştırmada Ankara, Başkent ve Hacettepe Üniversiteleri'nin sosyal hizmet bölümlerindeki 4.sınıf öğrencilerine bu bilgiler kapsamında gelecek planları sorulmuştur. Nicel araştırma deseniyle yapılan çalışmada 134 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin büyük bir kısmının mezuniyet sonrası iş kaygısı yaşamayı, yurtdışında çalışma yönünde motivasyonlarını bildirmeleri, akademik kariyer yapma ve lisansüstü eğitim yönünde yoğun bir ilgilerinin olması gibi bulgular, güncel gelişmelerin öğrencilerin gelecek planları üzerindeki etkisini ortaya koyması açısından bu araştırmanın önemli bulgulardandır.

Anahtar Sözcükler: *sosyal hizmet, sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet mezunları, gelecek planı*

ABSTRACT

The current study was aimed both to examine social problem solving skills of psychosocially disadvantaged 8-12 year old children who attended elementary school and to investigate the role of teaching applications which was established to develop these skills. Participants were 15 primary school age children (Age, M = 11.1, S = 1.2) from two elementary schools of Altındağ district of Ankara. Social problem-solving skills were assessed before and after

training program by using Social Problem Solving Test (SPST) (Rubin, 1988) which include the object-acquisition scenarios and friendship dilemmas. Participants were attended in treatment once per week over a six-weeklong period. The treatments, which focus on cognitive and verbal skills, included expression of an opinion about interpersonal conflicts. Additionally, promotion of the awareness of both self and others' emotions, of cooperation and sharing were also included in the applications that focused on taking a role and movement. Research data that carried out by using one group pre-test/post-test design were analyzed by Wilcoxon signed rank test. The results indicated that children's pre- and post-test scores of SPST subtests were significantly different. Training program contributed more responses and more alternative solution strategies to hypothetical problems. However, there was no significant role of training program on generating different strategies for object-acquisition scenarios.

Key Words: Social problem solving, environmentally deprivation, middle childhood, social problem solving training program

GİRİŞ

Dünya'da sosyal hizmet mesleğinin ortaya çıkışında, kentlerin yoksul bölgelerindeki bireylere yönelik, gönüllü olarak yapılan çeşitli yardım çalışmaları yer almaktadır. Bu çalışmalar ülkelerin sosyal, ekonomik, politik ve kültürel koşullarıyla şekillenmiştir. Özellikle Sanayi Devriminin ortaya çıkardığı göç, yoksulluk gibi koşullar sosyal hizmete duyulan ihtiyacı artırmakla beraber gönüllü çabaların yerini mesleki bir anlayışın alması ve çalışmaların profesyonel ve bilimsel bir düzlemde yapılması zorunluluğunu doğurmuştur (Acar ve Çamur Duyan, 2003, s. 18). Bu zorunluluk sosyal hizmetin eğitim boyutuna yönelik faaliyetlere de hız kazandırmış, 19. Yüzyılın sonlarında önce Amsterdam'da ilk sosyal hizmet okulu açılmış olup bunu İngiltere ve ABD'de açılan pek çok sosyal hizmet okulu izlemiştir.

Bugün sosyal hizmet, profesyonel olarak yürüttüğü çalışmalar doğrultusunda Uluslararası Sosyal Hizmet Federasyonu tarafından, sosyal adalet, insan hakları, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkeleri doğrultusunda sosyal değişme ve gelişmeyi, sosyal bütünleşmeyi ve insanların özgürleşmesini ve güçlenmesini arttıran uygulama odaklı bir meslek ve akademik disiplin olarak tanımlanmıştır. Tanıma göre sosyal ve beşeri bilimlerin kattığı bilgilerin yanı sıra, yerelin bilgisi ve sosyal hizmet teorileriyle desteklenen sosyal hizmet, yaşamsal zorluklarla baş etmek ve iyilik halini geliştirmek amacıyla insanlar ile yapıları ilişkilendirmektedir (IFSW, 2014).

Sosyal hizmet, insanların özgürleşmesine ve güçlenmesine yönelik çalışmalarını, birbirini tamamlayan ve birbirini besleyen eğitim, uygulama ve araştırma boyutlarında sürdürmektedir. Lisans ve lisansüstü eğitim faaliyetlerini sürdürerek uygulama alanında müracaatçılarıyla buluşan sosyal hizmet, araştırma boyutunda hem uygulama alanında deneyimledikleriyle yeni araştırmalar üretme hem de ürettiği araştırmalarla hizmetlerinin

niteliğini artırma fırsatına sahip bir disiplindir. Bu da sosyal hizmet eğitiminin önemini ön plana çıkarmaktadır.

Dünyada bir asırdan fazla zamandır devam eden sosyal hizmet eğitimi Türkiye’de de 50 yılı aşkın süredir devam etmektedir. Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin başlamasında, 1959 tarihli ve 7355 sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsünün Kurulmasına Dair Kanun¹ dayanak olarak bilinmektedir. 1961 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak kurulan Sosyal Hizmetler Akademisi 1961-1962 akademik yılında 34 öğrencisiyle Türkiye’deki sosyal hizmet eğitimi başlatmıştır. 1967 yılında açılan İkinci okul, Hacettepe Üniversitesi bünyesindeki Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmet Bölümü’dür. Sonrasında bu iki okul 1982 yılında Yüksek Öğretim Kanunu ile Hacettepe Üniversitesi bünyesinde birleştirilerek Sosyal Hizmetler Yüksekokulu adıyla eğitime devam etmiştir (Karataş ve Erkan, 2005, s.119-128). Uzun yıllar Hacettepe Üniversitesi bünyesinde sürdürülen sosyal hizmet eğitimi, 2002 yılında Başkent Üniversitesinde de vermeye başlanmıştır. 2002 yılı itibariyle sosyal hizmet okullarının sayısı artmaya başlamış olup özellikle son yıllarda sosyal hizmet uzmanına duyulan ihtiyaç doğrultusunda bugün Türkiye genelinde pek çok üniversitede sosyal hizmet bölümü açılmıştır. 2014 yılı Temmuz ayı itibariyle Türkiye’de aktif olan (lisans düzeyinde eğitim veren) sosyal hizmet bölümü sayısı 36’dır (ÖSYS Yüksek Öğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2014).

Sosyal hizmet mezunları Türkiye’de pek çok alan ve kurumda çoklu düzeyde uygulamalarını yürütmektedirler. Mezunlar başta kamu kurum ve kuruluşlarında olmak üzere, üniversitelerde, yerel yönetimlerde, özel kuruluşlarda ve sivil toplum örgütlerinde istihdam edilmektedir. Sosyal hizmet mezunlarının istihdam edildiği başlıca kamu kurumları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığıdır. Mayıs 2015 verilerine göre kamu kurumlarında çalışan 4625 sosyal hizmet uzmanının sırasıyla 2381’i ASPB’de, 938’i Sağlık Bakanlığı’nda ve 449’u da Adalet Bakanlığı’nda görev yapmaktadır (SHUDER, 2015).

ASPB bünyesinde İl ve İlçe Müdürlükleri, Sosyal Hizmet Merkezleri, Kadın Konukları, Çocuk Destek Merkezleri, Çocuk Evleri Siteleri, Çocuk Evleri, Huzurevleri, Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları; Sağlık Bakanlığı bünyesinde Hastanelerin Hasta Hakları Birimi ve Sosyal Servisleri, Toplum Sağlığı Merkezleri, Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri, Çocuk İzlem Merkezleri ve Adalet Bakanlığı bünyesinde Ceza İnfaz Kurumları, Çocuk Mahkemeleri, Aile Mahkemeleri, Denetimli Serbestlik Müdürlükleri sosyal hizmet bölümü mezunlarının istihdam edildikleri başlıca

¹ Bu kanun 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’nun (eski adıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu) 1983 yılında yayımlanmasıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

yerlerdir. Bunlar dışında Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı da sosyal hizmet uzmanı istihdam eden kamu kurumları arasındadır.

Bu noktada vurgulanmak istenen iki önemli noktadan biri sosyal hizmet eğitimi alan mezunların birincil istihdam tercihlerinin kamu yapılanması olmasıdır. Mayıs 2015 rakamlarına göre toplam 6150 mezunun 4625'i kamu kurumlarında çalışmakta olup tahmini olarak 350'si ise özel kuruluşlarda ve STÖ'lerde görev yapmaktadır (SHUDER, 2015). İkinci önemli nokta ise 2011 yılı itibarıyla hızlı bir şekilde pek çok üniversitede sosyal hizmet bölümlerinin açılması ve öğrenci almaya başlamasıdır. Sosyal hizmet mesleğinin çalışma alanının genişliğine rağmen mezun sayısının arzu edilen seviyede olmaması bu ihtiyacın en temel sebebi olarak görülebilir. Diğer taraftan bu büyümenin plansızlığı ve açılan bölümlerde bu eğitimi verecek sosyal hizmet disiplini kökenli akademisyen sayısının yeterli miktarda olmayışı önemli dezavantajlar oluşturmaktadır.

Açılan yeni bölümler için gerekli olan akademisyen ihtiyacının giderilmesi amacıyla başlatılan Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) mezunlar için hem yeni bir istihdam olanağı yaratmakta hem de akademik faaliyetlere yönelik ilgiyi artırmaktadır. Derinleşmiş, güncel ve kanıta dayalı bilginin gelişmesi noktasında lisansüstü eğitimin yaygınlaşmasının önemi büyüktür.

Yüksek Öğretim Kurumu aracılığıyla gerçekleştirilen ÖYP'nin amacı gelişmekte olan üniversitelerin öğretim elemanı açığını kapatmak için gelişmiş üniversitelerde araştırma görevlilerinin lisansüstü eğitim yaparak, öğretim üyesi olarak yetişmelerini sağlamaktadır. Program, sosyal hizmet mezunları tarafından oldukça yoğun bir ilgi görmektedir (Erişim adresi: <http://www.yok.gov.tr/web/oyp/oyp-tarihce>, Erişim tarihi: 15.12.2014)

Bu gelişmeler, uygulamalı bir meslek ve akademik bir disiplin olan sosyal hizmetin yetişen pek çok akademisyen ve uygulayıcıyla hedeflerini gerçekleştirme noktasında güç kazanacağı beklentisinin yanı sıra mezunlarının gelecek planlarında çeşitlilik sağlaması ve mezunlarına derinlemesine bilgi edinebilecek lisansüstü eğitim fırsatları sunması açısından önem taşımaktadır.

Diğer bazı boyutlara bakıldığında öncelikle 2005 yılında çıkarılan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda kullanılan 'sosyal çalışma görevlisi' çatı kavramı ile başka mesleklerin (Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri) sosyal hizmet mesleğinin görevlerini yerine getirebilmesine imkan tanıyan bir adım atılmış olup bu durum sosyal hizmet mesleği ve uygulamaları için önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bu tanım hem müracaatçıya sosyal hizmet mesleği ve disiplini çerçevesinde

sunulan hizmetin kalitesine olumsuz etki yapmaktadır hem de adı geçen mesleklerin kendi eğitimleri dışında işler yapmak zorunda kalması açısından olumsuzluklar yaratmaktadır.

Diğer bir nokta 2011 yılında Yüksek Öğretim Kurumu tarafından alınan bir kararla Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü açılmıştır. Buna ek olarak 2014 DGS Kılavuzunda, Dikey Geçiş Sınavı ile sosyal hizmet lisans programına, benzer bilimsel temellere sahip olmayan Hava Savunma, İstihbarat, İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği gibi programlardan öğrenci geçişine izin verilmiştir.

Yukarıda bahsedilen gelişmeler en temelde akademisyenlerin, öğrencilerin ve sosyal hizmet uzmanlarının son on yıldır en önemli mesleki ve akademik gündemlerindedir. Özellikle artan sosyal hizmet uzmanı ihtiyacını karşılamak için açılan pek çok sosyal hizmet bölümüne yönelik olarak uzun vadede, eğitim gören ve mezun öğrencilerin en önemli kaygıları istihdam olanaklarının giderek azalacağı ve istihdam sorunu yaşayacakları düşüncesi üzerinde toplanmıştır.

Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin 2000’li yıllarında yukarıda belirtildiği gibi, istihdam olanaklarının ve çeşitliliğinin artması, istihdam kaygıları yaşanması, sosyal hizmet mezununa yönelik ihtiyacın artması, pek çok mesleğin çatı bir kavramda bir araya toplanması, sosyal hizmet akademisine ve lisansüstü eğitime yönelik ilginin artması, açık öğretimde sosyal hizmet bölümünün açılması gibi gelişmeler yaşanmıştır. Şüphesiz ki sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin gelecek planları, pek çok olumlu ve olumsuz yönüyle, birbirini üreten ve birbirinin tezatı gelişmelerle devam etmekte olan bu süreçten bağımsız şekillenmeyecektir.

Dünya genelinde artan sosyal sorunlar, birey ve toplum düzeyinde olumsuz etkilerini güçlendirirken diğer taraftan sosyal hizmet mesleğinin, dolayısıyla da sosyal hizmet eğitiminin önemini artırmıştır. Yaşanan toplumsal değişmeler ve gelişmelere bağlı olarak sosyal hizmet eğitimi de gelişim sürecine devam etmekte olup gelinen noktada “genelci sosyal hizmet eğitimi” yaklaşımıyla yükseköğretim sistemi içerisindeki varlığını sürdürmektedir (Erbay ve Sevin, 2013, s. 26). Genelci sosyal hizmet yaklaşımı süreçlere bütüncül bir bakış açısı geliştirme noktasında mikro, mezo ve makro düzeylerde uygulamalar için alt yapı oluşturmaktadır.

Nitelikli bir sosyal hizmet eğitimini tamamlayan uygulayıcılar, sosyal hizmetin işlev ve sorumluluklarını gerçekleştirmek için güçlenmiş olacaklardır. Bu noktada donanımlı sosyal hizmet uzmanlarının yetişmesi için sosyal hizmet eğitime ve akademisyenlerine büyük bir rol düşmektedir. Bu açıdan mezun olmaya hazırlanan öğrencilerinin neler düşündüğü, neler beklediği, geleceklerini nasıl kurguladıklarının anlaşılması önem taşımaktadır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Sosyal hizmet, bir fark yaratma mesleğidir. Bu fark yaratma süreci, müracaatçıların sorunlarının çözümlenmesi, başatme kapasitelerinin artırılması ve sonunda güçlenmiş bireyler olarak yaşamlarına devam etmelerini amaçlamaktadır. Bu farkı yaratma sürecinde eğitim görmüş ve yetkilendirilmiş meslek elemanı ise sosyal hizmet uzmanıdır.

Fark yaratma sürecinin ilk ve ön aşaması olan sosyal hizmet eğitimi; eklektik bilgi temeline dayanan, yurtiçi ve yurtdışı gelişmeler çerçevesinde kendisini sürekli yenileyen yapısıyla, sosyal hizmet öğrencilerinin güncel mevzuatı, yeni gelişen yaklaşımları takip ettiği; bilgi, beceri ve değer temelinde mikro, mezzo ve makro düzeylerde uygulama yürütebilme konusunda eğitildikleri bir süreci ifade eder.

Sosyal hizmet, dinamik yapısı nedeniyle sürekli gelişmekte ve değişmektedir. Türkiye’de son dönemlerde sosyal hizmet eğitimi ve disiplininde yaşanan gelişmeler de bunun önemli bir göstergesidir. Sosyal hizmet bölümlerinin giderek artması, bölümlerin artmasıyla beraber daha fazla hissedilmeye başlanan akademisyen ihtiyacı ve sosyal hizmet eğitiminin uzaktan eğitim ile verilmeye başlanması gibi önemli gelişmeler söz konusudur. Bu gelişmeler beraberinde sosyal hizmet öğrencilerinin geleceklerini nasıl planladıkları ve yaşanan gelişmelerin gelecek planlarını nasıl etkilediği sorusunu gündeme getirmektedir. İlgili literatür incelendiğinde de sosyal hizmet öğrencilerin gelecek planlarını odağında bulunduran araştırmaların son derece sınırlı olduğu görülmüştür. Erbay ve Sevin (2013)’in Hacettepe Üniversitesi sosyal hizmet 4. sınıf öğrencilerinin eğitim süreçlerine ve gelecekteki meslek yaşamlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada öğrencilerin %30,1’i Sağlık Bakanlığı’nda, %19,3 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nda, %15,7’si üniversitelerde, %12,0’si kararsız olduğunu, %10,8’i Adalet Bakanlığı’nda, %3,62’si özel sektörde, %2,4’ü sivil toplum örgütlerinde, %2,4’ü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında ve %2,4’ü de henüz nerede çalışmak istediğini düşünmediğini belirtmiştir. Butler (1990)’in sosyal hizmet öğrencilerinin mesleki ilgi alanlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada ise geleneksel sosyal hizmet müracaatçı grupları ve sosyal hizmet uygulamasına güçlü bir ilgisi olduğu belirten öğrencilerin büyük bir kısmının aynı zamanda özel sektörde terapist olarak çalışmayı da düşündüğüne ilişkin veriler elde edilmiştir.

Bu araştırma da yapılan birçok çalışma içerisinde eksik kalan bir boyut olan doğrudan öğrencilerin gelecek planlarını incelemek üzere gerçekleştirilmiştir. Bu noktadan hareketle bu çalışma ile bu bilgi boşluğunu doldurmak sosyal hizmet öğrencilerinin gelecek planlarını ortaya koymak ve bu konudaki görüş ve önerilerini araştırmak araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma Ankara, Başkent ve Hacettepe Üniversitelerinde eğitim gören 4. sınıf sosyal hizmet öğrencilerinin gelecek planlarını çok boyutlu olarak incelemek ve sosyal hizmet literatürüne bu konu bağlamında yeni bir bilgi kazandırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın işlevsel alt amaçları ise soru cümleleriyle ifade edilmiştir:

- Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
- Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal hizmet mesleğine yönelik değerlendirmeleri nelerdir?
- Sosyal hizmet öğrencileri mezuniyet sonrası hangi kurumlarda çalışmayı düşünmektedir?
- Sosyal hizmet öğrencileri mezuniyet sonrası lisansüstü eğitim ve akademisyenlik düşünmekte midir?
- Sosyal hizmet öğrencileri eğitimleri süresince gelecek planlarını şekillendirmek için hangi yolları izlemiştir?

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, sayısal verilere ulaşmayı ve genelleme yapmayı olanaklı kılan nicel araştırma tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca araştırma, betimleyici araştırma türünde bir çalışmadır. Bu tür, bir durumun belirli detaylarının resmini ortaya koymayı kendisine hedef edinir. Buna göre araştırmacı, iyi tanımlanmış bir konu ile işe başlar ve onu tam olarak betimlemek için çalışmayı yürütür (Neuman, 1997, s. 20).

Araştırma, kesit alma örnekleme tekniğiyle yürütülmüş, veriler 2013 yılı Haziran ayında toplanmıştır. Gönüllü öğrencilerle veri toplama süreci işletilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından sosyal hizmet öğrencilerinin sosyo-demografik bilgileri ve mezuniyet sonrası gelecek planlarını içeren 39 sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Oluşturulan anket aracılığıyla Ankara, Başkent ve Hacettepe üniversitelerinin sosyal hizmet 4. sınıf öğrencilerinden veriler toplanmıştır. Ankara'da sosyal hizmet eğitimveren üniversiteler arasında Turgut Özal Üniversitesi ve Yıldırım Beyazıt Üniversitesi de bulunmaktadır. Ancak Turgut Özal Üniversitesi'nde sosyal hizmet 4. sınıf öğrencilerinin olmaması ve Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde henüz lisans eğitimine başlamamış olması nedeniyle araştırmaya dâhil edilememiştir. Bu kapsamda 39'u Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, 14'ü Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ve 81'i Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencisi olmak üzere toplam 134 öğrenci araştırmaya kendi isteğiyle katılmıştır.

Elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programıyla analiz edilmiş, veriler sayı, yüzde ve ortalama olarak ifade edilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Yaş	Ortalama: 23,70(SS:2,01)	
Cinsiyet (n=134)	Sayı	Yüzde
Kadın	73	54,5
Erkek	61	45,5
En uzun süre yaşanan yer (n=134)	Sayı	Yüzde
Şehir	85	63,4
İlçe	38	28,4
Köy	11	8,2
Anne eğitim durumu (n=134)	Sayı	Yüzde
Okuryazar değil	23	17,2
İlkokul	55	41,0
Ortaokul	15	11,2
Lise	26	19,4
Üniversite	14	10,4
Yüksek Lisans	1	0,7
Baba eğitim durumu (n=198)	Sayı	Yüzde
Okuryazar değil	2	1,5
İlkokul	37	27,6
Ortaokul	14	10,4
Lise	42	31,3
Üniversite	37	27,6
Yüksek lisans	2	1,5
Aylık ortalama gelir	Ortalama:2158,21 TL	

Tablo 1’de öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamalarının 23,7 olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında ise öğrencilerin %54,5’inin kadın ve %45,5’inin de erkek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%63,4) en uzun süre yaşadığı yer şehirdir. Bununla birlikte öğrencilerinin annelerinin eğitim durumuna bakıldığında büyük bir çoğunluğunun (%41,0) ilkokul mezunu olduğu, babaların ise büyük bir çoğunluğunun (%31,3) lise mezunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Türkiye’de eğitim fırsatlarına ulaşmada toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelirleri 2158,21 TL’dir. Aylık ortalama gelirin görece daha yüksek çıkması

araştırma katılımcıları arasında özel üniversitede eğitim gören öğrencilerin de olmasının etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Sosyal Hizmet Bölümünü Tercih Etme Nedenleri²

Sosyal Hizmet Bölümünün Tercih Edilme Nedenleri	Sayı	Yüzde
Yapabileceğimi düşündüğüm ve bana uygun bir bölüm olduğu için	38	25,5
İş imkânları	33	22,14
İnsanlara yardım etmek	27	18,15
Tavsiye	22	14,76
Psikoloji ve PDR bölümüne yakın olması	8	5,36
Puanımın yetmesi	7	4,70
Dezavantajlı konumda olan insanlara yardımcı olmak ve sorunlarıyla mücadele etmek istediği için	6	4,02
Bölümü tanımadan tercih ettim	6	4,02
Ebeveynlerimin tercihi	2	1,35
Toplam	149	100,0

Çocukluk dönemi yaşantıları, aile geçmişi, çalışma yaşamı ve eğitim deneyimleri, önemli kişilerin etkileri, sosyal hizmet mesleğinin algılanan değer temeli ve topluma fayda sağlamak için bir şeyler yapma isteği gibi etkenler sosyal hizmet uzmanı olmak istemenin arka planında yatan nedenlerdendir(Cree,2003, s.155). Rompf ve Royse(1994)'ün yaptığı araştırmada sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal hizmet mesleğini seçmelerinde ailelerinde duygusal sorunlar ve alkol bağımlılığı gibi sorunların olmasının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin sosyal hizmet bölümünü tercih etme nedenleri sosyal hizmet eğitiminin verimli geçmesi açısından önem taşımaktadır. Bu amaçla öğrencilerin sosyal hizmet bölümünü tercih etme nedeninin ele alındığı Tablo 2'de sosyal hizmet bölümünü tercih etme nedeni sorusuna verilen yanıtın büyük bir oranda (%25,5) "yapabileceğimi düşündüğüm ve bana uygun bir bölüm olduğu için" olması olumlu bir gelişmedir. Papadaki(2010, s.142)'nin Yunanistan'daki sosyal hizmet öğrencileriyle yaptığı araştırmada da, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu sosyal hizmet bölümünün onlara uygun olduğu için bu bölümü seçtiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte iş imkânları (%22,14), insanlara yardım etme (%18,15) ve tavsiye(%14,76) öğrencilerin sosyal hizmet bölümünü tercih etme nedenleri olarak ifade ettikleri diğer önemli etmenlerdir.

Çalışmada öğrencilerin sosyal hizmet bölümünü tercih etme nedenleri arasında iş imkânlarının etkili olmuş olması öğrencilerinin istihdam olanakları hakkında bilgiye sahip

²Açık uçlu yanıtlar gruplandırılmış ve elde edilen veriler üzerinden tablo oluşturulmuştur.

olmaları ile yakından ilişkilidir. Nitekim istihdam olanakları hakkında bilgi sahibi olup olmamaları sorusuna öğrencilerin %91,7'sinin istihdam olanakları hakkında bilgiye sahip olduğunu ifade etmesi bunun göstergesi olabilir.

Bireyin mesleki kimliğini benimsemesi ve mesleğine ilişkin bir aidiyet hissetmesi son derece önemli bir husustur. Bu bağlamda çalışma kapsamında sosyal hizmet öğrencilerine sosyal hizmet uzmanı olacakları için mutlu olup olmadıkları sorulmuş ve öğrencilerin %80,2'si mutlu olduğunu söylerken %19,8'i mutlu olmadığını söylemiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmının mesleki kimliğini benimsemiş olması olumlu bir sonuç olarak değerlendirilirken %19,8'inin sosyal hizmet uzmanı olacak olmaktan dolayı mutlu olmadığını belirtmesi düşündürücüdür. Mutlu olmadığını ifade eden öğrenciler mutlu olmama sebeplerini ise aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

- Sosyal hizmet mesleğinin Türkiye'de yetkinliği ve saygınlığının olmaması (%35)
- Sosyal hizmet mesleğini kendime uygun bulmamam(%20)
- Sosyal hizmet eğitiminin teori odaklı olması ve uygulamanın yeterli düzeyde olmaması(%15)
- Sosyal hizmet uzmanı alımlarının azalması(%10)
- Son yıllarda yaşanan açıköğretim ve meslek elemanı tanımları gibi olumsuz gelişmelerin olması(%10)
- Sosyal hizmet mesleğinin tam olarak bilinmemesi(%10)

Söz konusu soruyla ilgili olarak öğrencilerin mezuniyet sonrası mesleği uygulamayı düşünüp düşünmedikleri sorulmuş ve öğrencilerin %94,7'si mesleği uygulayacağını ifade ederken, %5,3'ü de mesleği uygulamayacağını belirtmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Çalışmayı Düşündükleri Sektör

Öğrencilerin çalışmayı düşündükleri sektör	Sayı	Yüzde
Kamu sektörü	93	71,0
Akademi	16	12,2
Herhangi bir sektör	11	8,4
Özel sektör	8	6,1
STÖ	3	2,3
Toplam	131	100,0

*3 öğrenci yanıt vermemiştir.

Tablo 3 öğrencilerin mezun olduktan sonra çalışmayı düşündükleri sektörleri göstermektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kamu sektöründe (%71,0) çalışmayı düşünmesi beklenen bir durumdur. Bununla birlikte çalışmada öğrencilere hangi kamu kurumunda çalışmayı düşündükleri sorusu da yöneltilmiş olup öğrenciler sırasıyla Sağlık Bakanlığı

(%48,5), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (%38,1), Adalet Bakanlığı (%19,1), Emniyet Müdürlükleri (%6,7), Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu(%4,7), Belediyeler(%4,7), Türk Silahlı Kuvvetleri(%4,7) ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (% 3,7) cevabını vermiştir. Nitekim Erbay ve Sevin (2013, s.37) de yaptıkları araştırmada öğrencilerin mezun olduktan sonra daha çok Sağlık Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda çalışmayı düşündüklerine ilişkin veriler elde etmiştir. Öğrencilerin kamu sektöründen sonra en çok akademisyenliği istemeleri olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Bu gelişme son dönemlerde artan sosyal hizmet bölümleri açısından sosyal hizmet lisans eğitimi almış, bu bilgilerini lisansüstü eğitimle derinleştirmiş ve akademik faaliyetlerini sürdüren bireylerin yetişmesi için fırsat olarak düşünülmektedir. Öğrencilerin akademisyenliğe daha çok yönelmesinde son dönemde giderek daha yaygın hale gelen ve öğrencilere kendilerini geliştirebilmek adına çok çeşitli fırsatlar sunan Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı'nın etkisi olduğu düşünülmektedir.

Mezuniyet sonrasında iş bulabilmek öğrencilerin büyük bir çoğunluğu için ciddi bir kaygı nedenidir. Bu durumun sosyal hizmet öğrencileri için de geçerli olup olmayacağını öğrenmeye yönelik sorulan soruda öğrencilerin % 55,3'ü iş bulma kaygısı taşıdığını ifade etmiştir. Sosyal hizmet bölümü çalışma alanlarının çeşitliliği ve meslek elemanlarının yetersizliği nedeniyle istihdamın görece daha kolay olduğu bölümlerden birisi olarak bilinmesine rağmen öğrenciler iş bulma konusunda kaygı taşıyor olmalarına neden olan etmenleri şu şekilde belirtmiştir:

- Birçok mesleğin “Sosyal Çalışma Görevlisi” tanımının kapsamına alınması (%46,3)
- Sosyal hizmet bölümlerinin giderek artması (%29,9)
- Açıköğretim programında sosyal hizmet bölümünün açılması(%29,1)
- Sosyal hizmet mesleğinin yeterince tanınmıyor olması(%14,9)

Üniversite öğrencileri eğitimleri süresince mezuniyet sonrası istihdamlarına yönelik çok çeşitli sınavlara girmektedir. Bu sınavlar daha çok öğrencilerin akademik kariyer yapma veya kamu kurumlarında çalışma isteklerine bağlı olarak Yabancı Dil Sınavı (YDS), Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı(ALES) ve Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) olabilmektedir. Sosyal hizmet öğrencilerin söz konusu sınavlara girme durumları aşağıdaki tabloda görülmektedir:

Tablo 4: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Girdikleri Sınavlar

Herhangi bir yabancı dil sınavına girme	Sayı	Yüzde
Evet	49	36,6
Hayır	85	63,4
Toplam	134	100,0

ALES'e girme	Sayı	Yüzde
Evet	63	47,0
Hayır	71	53,0
Toplam	134	100,0
Öğrencilerin KPSS'ye girme durumları	Sayı	Yüzde
Evet	125	94,0
Hayır	8	6,0
Toplam	133	100,0

Öğrencilerin girdikleri sınavları belirten Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin daha çok KPSS'ye girdikleri görülmektedir. Bu durum öğrencilerin daha çok kamu kurumlarında çalışmak istemeleriyle ilişkilidir. Öğrencilere KPSS'ye nasıl hazırlık yaptıklarına ilişkin soru sorulduğunda öğrencilerin %40,3'ü hazırlık yapmadığını, %35,1'i gerekli kaynakları edinip evde çalıştığını ve %24,6'sı da kursa giderek hazırlık yaptığını ifade etmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun KPSS'ye yönelik herhangi bir hazırlık yapmadığını ifade etmesi mezuniyet sonrası iş bulma konusunda kaygı duymalarına ilişkin elde edilen bulgularla çelişen bir durum olarak değerlendirilebilir. Nitekim iş bulma kaygısının onları daha çok çalışma konusunda motive edici bir etken olarak görülebilir. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında aslında öğrencilerin son dönemlerde sosyal hizmet mesleğinde yaşanan olumsuz gelişmelere rağmen iş bulma konusunda halen çok fazla sıkıntı yaşamamaları ve kamu kurumlarına diğer birçok bölüme göre daha düşük puanlarla atanabiliyor olmalarıyla yakından ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Öğrenciler daha çok KPSS'ye girmekle beraber yabancı dil sınavları ve ALES'e giren öğrencilerin sayısının da az olmadığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin akademisyen olma veya lisansüstü eğitim gibi mezuniyet sonrası seçeneklerini arttırma istekleriyle ilişkili olabilir.

Sosyal hizmet mesleğinin odağında insanın olması ve insana yönelik sorunların çözümünün karmaşık doğası bu mesleği uygulayacak meslek elemanlarının yetkin olmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda sosyal hizmet öğrencilerinin sadece aldıkları sosyal hizmet eğitimiyle yetinmeyip çeşitli eğitimlerle kendilerini geliştirmeleri önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışmada, sosyal hizmet öğrencilerine mesleki gelişimlerine katkı sağlayabilecek herhangi bir eğitim alıp almadıkları sorulmuş ve öğrencilerin %44,4'ü eğitim aldığını ifade etmiştir. Sosyal hizmet öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu sadece sosyal hizmet eğitimini yeterli görmekte ve başka eğitimlere yönelmemektedir.

Öğrencilerin mesleki olarak kendilerini yeterli hissedip hissetmeme durumlarına bakıldığında öğrencilerin %75,4'ünün yeterli hissettiği, %24,6'sının ise yeterli hissetmediği görülmektedir. Yeterlik kavramı, mesleki rolü yerine getirebilme yeteneğini ifade eder. Birleşik Krallık Sosyal

Hizmet Eğitim ve Öğretim Merkez Konseyi (CCETSW) 1996'da sosyal hizmet uzmanının ne tür beceri ve yeterliklere sahip olması gerektiği ile ilgili bir belge yayınlamış ve bu belgede altı yeterlik tanımlamıştır. Söz konusu yeterlikler iletişim ve bağlantı kurma, meslekte yükselme, ön değerlendirme ve planlama, müdahale ve hizmet sunumu, örgütlerle çalışma ve mesleki yeterliğin gelişmesidir (Akt. Thompson, 2013, s.118-122). Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi(2011) sosyal hizmet temel alanı lisans yeterliliklerinde de bilgi ve beceri başta olmak üzere bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, öğrenme, iletişim ve sosyal yetkinlik ve alana özgü yetkinliklerden söz edilmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kendilerini mesleki olarak yeterli hissetmesi olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir ancak kendilerini yeterli hissetmeyen öğrencilerin oranı da düşük değildir. Mesleki olarak kendini yeterli hissetmeyen öğrencilere bu durumun nedeni sorulduğunda öğrenciler aşağıdaki yanıtları vermiştir:

- Yeteri kadar bilgi ve beceriye sahip olmadığımı düşünüyorum (%50,0),
- 4 yıllık eğitim bir alanda uzmanlaşmayı değil de bütün alanlar hakkında bilgi sahibi olmamızı gerektiriyor(%28,5),
- Okulda daha çok teorik bilgi öğretiliyorken alana yönelik bilgi verilmiyor(%21,5).

Lisansüstü eğitim öğrencilerin hem mesleki gelişimlerine katkı sunması hem de akademik kariyer yapmaları açısından önem taşımaktadır. Sosyal hizmet öğrencilerinin lisansüstü eğitime devam etme durumlarına bakıldığında öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%66,7) lisansüstü eğitime devam etmeyi düşündüğünü ifade etmektedir. ALES'e girmek (%40,3), akademik ortalamalarını yüksek tutmaya çalışmak (%34,3) ve YDS'ye girmek (%32,1) sosyal hizmet öğrencilerinin lisansüstü eğitime devam etmek için yaptıkları hazırlıklar olarak belirtilmiştir. Sosyal hizmet öğrencilerinin lisansüstü eğitime devam etmek istemeleri ve buna yönelik çeşitli hazırlıklar yapıyor olmaları önemli bir gelişmedir. Çünkü sosyal hizmet öğrencilerinin lisansüstü eğitim yapmaları akademisyen olmaları için gerekli bir adımdır. Nitekim Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin son dönemlerde yaşadığı en büyük sıkıntılardan bir tanesi sosyal hizmet bölümlerinin giderek yaygınlaştığı halde bu sosyal hizmet bölümlerinde eğitim verebilecek yeteri kadar sosyal hizmet kökenli akademisyenin olmamasıdır (Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminde İhtiyaçlar–Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştayı,2009;Alptekin,2015).Bu sorunun giderilmesi sosyal hizmet eğitiminin ve mesleğinin geleceği açısından son derece önemli olduğundan sosyal hizmet öğrencilerinin akademisyen olma motivasyonlarının artırılması gerekmektedir. Sosyal hizmet öğrencilerine akademisyen olmak isteyip istemedikleri sorulduğunda araştırmaya katılan 134 öğrencinin %41'i akademisyen olmak istediğini %59'u ise akademisyen olmak istemediğini ifade etmiştir. Akademisyen olmak isteyen öğrenciler, akademisyen olmakla ilgili motivasyonlarını aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

- Mesleki anlamda doyum sağlamak ve kendimi daha fazla geliştirmek istiyorum(%42,6),
- Sosyal hizmet alanında bilimsel araştırmalar yapmak istiyorum(%19,1),
- Sosyal hizmet mesleğinin gelişmesine katkı sunmak istiyorum(%14,9),
- Sosyal hizmet akademisyenlerine ihtiyaç olduğunu düşünüyorum(%6,4),
- Alana göre daha fazla özgür olacağımı düşünüyorum(%6,4),
- Hayal ettiğim mesleği yapmak istiyorum(%6,4),
- Sosyal hizmet eğitimini sosyal hizmet mezunlarının vermesinin daha faydalı olacağını düşünüyorum (%4,2).

Akademisyen olmak isteyen öğrencilerin akademisyen olmak için seçmeyi düşündükleri yollara bakıldığında ise öğrencilerin büyük bir çoğunluğu alanda çalışırken lisansüstü eğitimini tamamlayıp daha sonra akademisyen olmak istediğini (%29,9) belirtmiştir. Bunu ÖYP'ye başvurma(%21,6), üniversitelerin araştırma görevliliği sınavlarına girme(%13,4) ve YLSY³'ye başvurma(%6,0) takip etmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun alanda çalışırken lisansüstü eğitimi tamamlayıp daha sonra akademisyen olmayı istemelerinin nedeni alan deneyimi kazanmak istemeleriyle yakından ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Sosyal hizmet öğrencilerinin mezun olduktan sonra yönelebilecekleri bir diğer alan da A grubu kadrolardır. A grubu kadrolar uzman, uzman yardımcısı, müfettiş, denetçi gibi unvanlara sahip mesleklerden oluşmaktadır. Sosyal hizmet öğrencilerinin A grubu memuriyet kadrolarına başvurma durumuna bakıldığında öğrencilerin %38,2'si bu kadrolara başvurmayı düşünürken %61,8'i ise başvurmayı düşünmemektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu A grubu kadrolara başvurmayı düşünmemekle beraber başvurmayı düşünen öğrencilerin sayısının az olmadığı görülmektedir. Bu kadrolara girebilmek için gerekli görülen sınav konularının zor olmasının ve buna yönelik genel eğilimin az olmasının A grubu kadrolara başvurmayı düşünmeyen öğrencilerin daha fazla olmasında etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir. A grubu kadrolara başvurmayı düşünen sosyal hizmet öğrencileri ise, söz konusu kadrolara başvurmayı düşünme nedenlerini aşağıdaki gibi ifade etmektedirler:

- Mesleki anlamda etkin olmak istiyorum (%29,4),
- Yüksek mevkilerde çalışmak ve söz sahibi olmak istiyorum(%29,4),
- Ekonomik olarak daha iyi durumda olacağımı düşünüyorum(%17,6),
- İş yaşamında iyi bir kariyer alanı olduğunu düşünüyorum (%11,8),
- Kendimi geliştirmek istiyorum(%5,9),
- Bu alanın uzmanlığını, denetmenliğini sosyal hizmet uzmanlarının yapması gerektiğini düşünüyorum(%5,9).

³ Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Öğrencileri Seçme ve Yerleştirme

Sosyal hizmet öğrencilerinin kendilerini geliştirmeleri ve gelecek planlamalarını oluşturmalarında yurt dışına çıkmış olmaları önemli bir deneyim olarak düşünülebilir. Sosyal hizmet öğrencilerinin farklı ülkelere gitmesi çeşitli sosyal hizmet uygulamaları görmeleri, yabancı dillerini geliştirmeleri, farklı kültürleri tanınması vb. açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda sosyal hizmet öğrencilerine eğitimleri süresince yurt dışına çıkıp çıkmadıkları sorulmuş ve öğrencilerin sadece %10,4'ü yurtdışına çıktığını belirtmiştir. Sosyal hizmet öğrencilerinin Erasmus+, Avrupa Birliği projeleri veya Work and Travel gibi çeşitli programlarla yurt dışına çıkma fırsatları vardır. Buna rağmen öğrencilerin çok az bir kısmı yurt dışına gitme fırsatına sahip olmuştur. Bu soruyla ilişkili olarak öğrencilere yurt dışında çalışmayı düşünmeyip düşünmeyecekleri sorulmuş ve öğrencilerin %30,6'sı yurt dışında çalışmayı düşünürken %69,4'ü yurt dışında çalışmayı düşünmediğini ifade etmiştir. Öğrencilerin sadece %10,4'ü yurt dışına çıkabilmişken %30,6'sının yurt dışında çalışmayı düşünmesi şaşırtıcıdır. Yurt dışında çalışmayı düşünen öğrenciler yurt dışında çalışmayı düşünme nedenlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

- Mesleki açıdan kendimi daha fazla geliştireceğimi düşünüyorum (%28,0),
- Sosyal hizmet mesleğine yurt dışında gereken değerin verildiğini düşünüyorum(%25,7),
- Sosyal hizmet mesleğinin yurt dışında daha iyi uygulandığını düşünüyorum(%13,9),
- Koşulların buradan daha iyi olduğunu düşünüyorum(%13,9),
- Sosyal hizmetin gelişmiş olduğu ülkelerde bulunmak istiyorum(%6,9),
- Türkiye'de yaşamak istemiyorum(%6,9),
- Sosyal hizmet uzmanı maaşlarının daha iyi olduğunu düşünüyorum(%4,7).

Son olarak öğrencilere gelecekle ilgili başka planları olup olmadığı sorulmuş ve öğrenciler aşağıdaki cevapları vermiştir (Bu cevaplar açık uçlu soruların gruplandırılmış ifadesidir):

- Yazar olmak (en azından bir kitap çıkarmak) istiyorum.
- Bir süre kamuda çalışıp kişisel gelişimimi tamamlayıp Birleşmiş Milletler'de çalışmak istiyorum.
- Aile danışmanlığı eğitimi almak istiyorum.
- Dil kursuna gitmek istiyorum.
- Mesleki anlamda kendimi geliştirmek istiyorum.
- Proje konusunda yetkin olmak istiyorum.
- STÖ'lerde aktif bir şekilde yer almak istiyorum.
- Kendi iş yerimi açmak istiyorum (kreş açmak, aile danışma merkezi, engelli bakım merkezi açmak)
- İlgili alanım olan başka bir meslek dalıyla sosyal hizmeti birleştirmek istiyorum

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal hizmet istihdam olanaklarının çeşitliliği açısından dikkat çeken mesleklerdendir. Bununla birlikte son dönemlerde sosyal hizmet bölümlerinin giderek yaygınlaşması, sosyal hizmet eğitiminin uzaktan eğitim ile verilmesi, sosyal hizmet akademisyenlerine olan ihtiyacın artması gibi gelişmeler de söz konusudur. Bu koşullar altında sosyal hizmet öğrencilerinin gelecek planlarını nasıl şekillendirdiğine ilişkin bilgiye olan ihtiyaca bir karşılık olarak yapılan araştırmada Ankara, Başkent ve Hacettepe Üniversitelerinde eğitim gören 134 sosyal hizmet öğrencisine ulaşılmıştır.

Araştırma sonucuna göre sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin büyük çoğunluğu, bölümlerini bilinçli olarak seçmiş olup bunda iş olanaklarının fazla olduğuna ilişkin algının etkili olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin akademisyenlik, lisansüstü eğitim veyahut kamu yapılanmasının üst kademelerinde istihdam edilmeye ilişkin artan talepleri ve bu yönde hazırlık yapmaları (kursu gitme, ilgili sınavlara girme gibi) giderek daha fazla görünür olmaktadır. Bu talebin ve çabanın sebebinin sosyal hizmet bölümlerinin ve mezun sayısının giderek artması olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun sosyal hizmet uzmanı olacak olmaktan mutlu olduğu öğrenilmiş olması önemli bir bilgidir. Bununla birlikte mutlu olmadığını ifade etmiş olan öğrencilerin cevapları içerisinde kendilerine yönelik değişkenler bulunsa da sosyal hizmet mesleğinin yetkinliğine ve saygınlığına, istihdama ve mesleğin tanınırlığına yönelik kaygılar hem uygulayıcılar hem de akademisyenler tarafından dikkate alınması gereken bir bilgidir.

Çalışmada öğrencilerin önemli bir kısmının kamuda çalışmak istemesi ise ülkemizde sosyal hizmetin hala bir kamu mesleği olduğu gerçeğini doğrular niteliktedir. Kamu kurumları arasında Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı öğrencilerin çalışmak istediği başat kurumlar olmaya devam etmektedir.

Sosyal hizmet öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun mesleki gelişimlerine katkı sağlayabilecek, lisans eğitimleri dışında, herhangi bir eğitim almamaları ise üzerinde düşünülmesi gereken sonuçlardandır. Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamalarında çok çeşitli bilgi ve beceriye ihtiyaç duyduğu gerçeği nedeniyle öğrencilerin lisans eğitimleri süresince kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda sosyal hizmet öğrencilerinin sertifika programları, yurtdışı eğitim programları gibi kendilerini geliştirebilecekleri olanaklarla ilgili bilinçlendirilmeleri önem taşımaktadır.

Sosyal hizmet öğrencilerinin gelecek planlarına ilişkin araştırma verileri, bu sürecin sistematik bir şekilde yönetilmesi ve öğrencilere yapılacak danışmanlık faaliyetleri için sağlayacağı bilgi

açısından önemlidir. Üniversite ortamının alınan derslerden daha fazla gelişim potansiyeline sahip olduğu düşüncesiyle üniversitelerin sahip olduğu kaynakların öğrencilerin bireysel gelişimlerine yönlendirilmesi aynı şekilde öğrencilerin bu kaynağı kullanmaları için teşvik ediliyor olmaları önemlidir. Bunların arasında üniversitelerin kariyer merkezleri, Avrupa Birliği koordinatörlükleri, öğrenci toplulukları sayılabilir. Benzer şekilde daha büyük bir çevre olarak üniversitenin bulunduğu kentin eğitsel ve sosyal imkânlarının öğrenciler tarafından talep ediliyor olması öğrencilerin talebe olması ve olmaya teşvik ediliyor olmaları önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- 2014 DGS Kılavuzu. (2014). ÖSYM Web Sitesi: <http://www.osym.gov.tr/belge/1-21781/2014-dgskilavuz-ve-basvuru-bilgileri.html> adresinden alındı
- 2014 ÖSYS Yüksek Öğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. (2014). ÖSYM Web Sitesi: <http://www.osym.gov.tr/belge/1-21838/2014-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-ki-.html> adresinden alındı
- 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu. Yayımlandığı Resmi Gazete: 25876: Kabul Tarihi: 3.7.2005 .
- Acar, H. ve Çamur Duyan, G. (2003). Dünyada Sosyal Hizmet Mesleğinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(1), 1-19.
- Alptekin, K. (2015). Sosyal Hizmetin Eğitiminin Geleceği:Düşünceler ve Öneriler. *Sosyal Hizmet Sempozyumu:İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek (tam metni yayınlanmamış bildiri)*. Manisa.
- Butler, A. C. (1990). A Reevaluation of Social Work Students' Career Interests. A Reevaluation of Social Work Students' Career Interests, 26(1), 45-56.
- Cree, V. E. (2003). Becoming and Being a Social Worker. V. E. Cree içinde, *Becoming a Social Worker* (s. 155-169). London: Routledge.
- Erbay, E. ve Sevin, Ç. (2013). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet 4.Sınıf Öğrencilerinin Eğitim Süreçlerine ve Gelecekteki Meslek Yaşamlarına İlişkin Görüşleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(1), 25-40.
- IFSW (International Federation of Social Worker). (2014). *Global Definition of Social Work Profession 2014*. <http://ifsw.org/policies/definition-of-social-work/> adresinden alındı
- Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminde İhtiyaçlar-Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştayı (2009). Yayına Hazırlayanlar: Kahramanoğlu, E., Alptekin, K., ve Şahinkol, H.* http://www.manevisosyalhizmet.com/wp-content/uploads/2009/08/sosyal_hizmet_calistayi2009.pdf adresinden alındı

- Karataş, K. ve Erkan, G. (2005). Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminin Tarihçesi. *Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar* (s. 112-133). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.
- Neuman, L. (1997). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (3 b.). Allyn and Bacon.
- Papadaki, V. (2010). Studying Social Work: Choice or Compromise? Students' Views in A Social Work School in Greece. *Social Work Education*, 137-147.
- Rompf, E. L. ve Royse, D. (1994). Choice of Social Work as a Career: Possible Influences. *Journal of Social Work Education*, 30(2), 163-171.
- SHUDER. (2015). *Türkiye'deki Sosyal Hizmet Uzmanı Sayıları (Mayıs, 2015)*. (B. Karakuş, Düzenleyen) Aralık 27, 2015 tarihinde Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Web Sitesi: <http://www.shudernegi.org/?pnum=175&pt=T%C3%BCrkiye%27deki+Sosyal+Hizmet+Uzman%C4%B1+Say%C4%B1lar%C4%B1> adresinden alındı
- Thompson, N. (2013). *Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak*. Dipnot Yayınları.
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi-Temel Alan Yeterlilikleri*. (2011, 01 13). 01 10, 2016 tarihinde Yükseköğretim Kurulu: http://www.tyyc.sakarya.edu.tr/raporlar/76_SOSYAL_HIZMETLER_13_01_2011.pdf adresinden alındı
- YÖK. (2014). *Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı*. Yüksek Öğretim Kurumu Web Sitesi: <http://www.yok.gov.tr/web/oyp/oyp-tarihce> adresinden alındı